Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1920 kl. 3 e. m.

Utlåtande angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1920 sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (3:e avd.)

Departementet.

Avlöning åt departementschefen i kommunikationsdepartementet under senare halvåret 1920. [1.]*)

1:o) I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1920 (nr 2) har Kungl. Maj:t, under åberopande av punkt 1 i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att det i riksstaten för år 1920 under sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till departementschefen må för senare hälften av nämnda år användas till avlöning av departementschefen i socialdepartementet, *dels ock* för avlönande under samma halvår av departementschefen i kommunikationsdepartementet på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 8,500 kronor.

Ifrågavarande framställning är föranledd därav, att den nya organisationen av statsdepartementen kommer att tillämpas från och med den 1 juli 1920.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva, att det i riksstaten för år 1920 under sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till departementschefen må för senare hälften av nämnda år användas till avlöning av departementschefen i socialdepartementet;

*) Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

b) för *avlönande* under samma halvår av *departementschefen i kommunikationsdepartementet* å tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 8,500 kronor.

Upprätthållande av social- och kommunikationsdepartementens verksamhet under senare halvåret 1920.

2:o) I förslaget till tilläggsstat för år 1920 har Kungl. Maj:t för upprätthållande av social- och kommunikationsdepartementens verksamhet under senare halvåret 1920 upptagit ett förslagsanslag, högst, 46,900 kronor.

Detta förslag grundar sig på Kungl. Maj:ts i den till riksdagen den 7 januari 1920 avlåtna propositionen (nr 3) gjorda framställning om ändrad organisation av statsdepartementen och därav föranledda anslagsbehov.

I denna fråga har riksdagen numera fattat beslut; varom utskottet velat här

erinra.

Överståthållarämbetet.

Polisunderrättelser.

[2.]

3:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 2) och under hänvisning till vad utskottet i punkt 80 av sitt utlåtande nr 5 anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till täckande av brist, som beräknats uppkomma i det av riksdagen till fortsatt utgivande av tidningen »*Polisunderrättelser*» för år 1920 anvisade anslag, på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 17,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

Förstärkning av arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

[3.]

4:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) och under hänvisning till vad utskottet i punkt 5 av sitt utlåtande nr 6 anfört, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *förstärkning av arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, utöver för ändamålet förut anvisade medel, på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,600 kronor.

5:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) och i anslutning till vad utskottet under punkt 4 av sitt utlåtande nr 6 anfört, får utskottet hemställa, *Vägundersökningar.* [4.]

att riksdagen må till *vägundersökningar*, utöver för ändamålet förut anvisade medel, på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 90,000 kronor.

Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

6:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 5) och under hänvisning till vad utskottet under punkt 44 av sitt utlåtande nr 5 anfört, får utskottet hemställa, *Medicinalstyrelsen.* [5.]

att riksdagen må till förstärkning av den å medicinalstyrelsens ordinarie stat upptagna anslagsposten till *vetenskapliga rådet, veterinärrådet, vikariatsersättningar och extra tjänstemän m. m.* på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 36,000 kronor.

7:o) Med anledning av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) och under hänvisning till vad utskottet i punkt 45 av sitt utlåtande nr 5 anfört, hemställer utskottet, *Upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet.* [6.]

att riksdagen må *för upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 13,700 kronor.

8:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7) att för upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 73,000 kronor. *Statens bakteriologiska laboratorium.* [7.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 4—6 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie anslaget till statens bakteriologiska laboratorium utgjorde för vartdera av åren 1918 och 1919 73,190 kronor, därav 20,440 kronor för beredning av vaccin, tillverkning av serum, inköp av djur, anskaffande av apparater och reagens m. m.

Under år 1918 visade det sig, att det anvisade anslaget och särskilt nyss berörda anslagspost å 20,440 kronor på grund av de stegrade priserna å för laboratoriets drift behövliga förnödenheter skulle komma att betydligt överskridas. I enlighet med Kungl. Maj:ts på förslag av medicinalstyrelsen därom gjorda framställning anvisade därför 1919 års lagtima riksdag på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 27,500 kronor för upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium. Tillika förhöjdes förenämnda anslagspost å 20,440 kronor från och med år 1920 med likaledes 27,500 kronor, i samband varmed det ordinarie anslaget från och med innevarande år bestämdes till 102,290 kronor.

Dessa ytterligare medelsanvisningar hava emellertid visat sig otillräckliga, vadan Kungl. Maj:t framlagt sitt nu förevarande förslag.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts framställning, får alltså hemställa,

att riksdagen må för upprätthållande av driften vid *statens bakteriologiska laboratorium* på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 73,000 kronor.

Förbättrade avlöningsförmåner åt förste provinsialläkare

[8.]

9:o) Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till förbättrade avlöningsförmåner åt förste provinsialläkare m. m. (punkt 8) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Dyrtidstillägg för år 1920 åt vissa extra provinsialläkare.

[9.]

10:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9) att för beredande av dyrtidstillägg under år 1920 åt vissa extra provinsialläkare, enligt motsvarande grunder som under år 1919, å tilläggsstat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag å 20,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 6—7 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer alltså,

att riksdagen må för beredande av *dyrtidstillägg under år 1920 åt vissa extra provinsialläkare,* enligt motsvarande grunder som under år 1919, å tilläggsstat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag å 20,000 kronor.

Anläggning av hospital vid Strängnäs.

11:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 10) att för uppförande av en för 800 sinnessjuka avsedd statsanstalt å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strängnäs socken av Södermanlands län på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 1,391,000 kronor. [10.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 7—10 i statsrådsprotokollet.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet har 1913 års riksdag för uppförande av en för 800 sinnessjuka avsedd statsanstalt å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strängnäs socken och Åkers härad av Södermanlands län samt gäldande av de ersättningsbelopp, som i anledning av boställets avstående borde utgå till vederbörande rättsägare, beviljat ett belopp av 3,300,000 kronor samt därav på extra stat för år 1914 anvisat 150,000 kronor.

Sedermera har riksdagen av ifrågavarande anslag på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1915 och 1916 800,000 kronor, för år 1917 550,000 kronor, för år 1918 200,000 kronor och för år 1919 återstående beloppet 800,000 kronor. Vidare har riksdagen för sistnämnda år för ändamålet anvisat ett tilläggsanslag av 500,000 kronor.

Då det, såsom medicinalstyrelsen framhållit i skrivelse den 31 januari 1917, visat sig, att kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag icke kunde hållas inom den beräknade ramen, föreslog Kungl. Maj:t i en den 9 mars 1917 avlåten proposition riksdagen medgiva, att oaktat den beslutade anläggningen av ifrågavarande hospital icke kunde komma till stånd för det av riksdagen för ändamålet beviljade anslag, anläggningen ändock finge utföras i enlighet med för densamma upprättade plan, med de jämkningar däri, som Kungl. Maj:t för kostnadernas nedbringande kunde finna lämpligt stadga.

I skrivelse den 27 mars 1917 anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Sedan medicinalstyrelsen i skrivelse den 28 augusti 1918 anmält, att på grund av den alltjämt fortgående stegringen av material- och

arbetspriser för hospitalets fullbordande erfordrades, utöver förut anvisade medel, ett ytterligare anslag å 3,750,000 kronor, föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1919 års lagtima riksdag riksdagen att anvisa berörda belopp, varav 2,645,000 kronor på tilläggsstat för år 1919 och 1,105,000 kronor på 1920 års stat.

I skrivelse den 13 juni 1919, nr 6 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 sjätte huvudtitel, anförde riksdagen, att av den i ämnet lämnade utredningen framginge, att de kostnadsberäkningar, som låge till grund för beloppet av det äskade anslaget, verkställts med utgångspunkt från de under senare hälften av år 1918 gällande osedvanligt höga pris å byggnadsmateriel, värme-, vatten-, avlopps- och belysningsledningar m. m. Med hänsyn härtill hade riksdagen ansett anslaget kunna nedsättas med 500,000 kronor, vilken minskning syntes böra beräknas å 1920 års stat. Riksdagen anvisade alltså för ändamålet på tilläggsstat för år 1919 ett reservationsanslag av 2,645,000 kronor och på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 605,000 kronor.

Av samtliga för hospitalsanläggningen av riksdagen hittills anvisade medel, tillhopa 7,050,000 kronor, har medicinalstyrelsen hittills disponerat följande, i runda tal angivna belopp:

Intill den 28 augusti 1918, enligt av styrelsen i skrivelse av samma dag och statsverkspropositionen till 1919 års lagtima riksdag angiven specifikation		kronor 3,711,000: —
Därefter intill den 30 augusti 1919:		
för byggnadsarbeten	kronor 810,000: —	
» vatten- och avloppsledningar	» 630,000: —	
» värmeledning	» 920,000: —	
» elektrisk belysning	» 34,000: —	
» väganläggning	» 44,000: —	
» diverse övriga arbeten, kontroll m. m.	» 47,000: —	» 2,485,000: —
	Summa	kronor 6,196,000: —

För arbetenas fortsättande skulle styrelsen således hava till sitt förfogande omkring 854,000 kronor.

Enligt vad den i ärendet lämnade utredningen giver vid handen erfordras emellertid ytterligare anslag för följande ändamål nämligen:

för byggnadsarbeten	kronor	1,085,000: —
» vatten- och avloppsledningar	»	360,000: —
» värmeledning	»	60,000: —
» köks- och tvättapparater samt bakugnar	»	225,000: —
» elektrisk belysning	»	360,000: —
» elektriska hissar	»	30,000: —
» väganläggning	»	100,000: —
» kontrollarvoden, besiktningar, ritkopior m. m.	»	25,000: —
Summa	kronor	2,245,000: —

Utöver disponibla 854,000 kronor skulle således för anstaltens fullbordande erfordras ytterligare anslag av 1,391,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Även med hänsyn tagen till de förhållanden, varunder ifrågavarande byggnadsföretag bedrivits, har utskottet icke kunnat undgå att finna tidsutdräkten med dess slutförande synnerligen lång och kostnaderna för företaget höga. Då emellertid ytterligare anslag synes av behovet påkallat för hospitalets fullbordande, har utskottet funnit sig böra tillstyrka anvisandet av det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *uppförande av en för 800 sinnessjuka avsedd statsanstalt å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strängnäs socken* av Södermanlands län på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 1,391,000 kronor.

Om- och tillbyggnad av Lunds hospital och asyl. [11.]

12:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11) att för om- och tillbyggnad av Lunds hospital och asyl på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 590,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 10—11 i statsrådsprotokollet.

För om- och tillbyggnad av Lunds hospital och asyl beviljade 1916 års riksdag ett anslag av 320,000 kronor, vilket anslag anvisats att utgå under åren 1917—1919.

De sålunda av 1916 års riksdag beslutade arbetena avsågo dels uppförande vid Lunds hospital av två nya övervakningspaviljonger för sammanlagt 50 sjuka, dels ock tillbyggnad av de båda A-paviljongerna vid Lunds asyl.

Då det emellertid visade sig, att det beviljade anslaget icke var tillräckligt för arbetenas fullbordande i enlighet med den upprättade planen, föreslog Kungl. Maj:t 1917 års riksdag medgiva, att anläggningen oaktat den inträffade kostnadsökningen finge utföras i enlighet med nämnda plan med de jämkningar däri, som Kungl. Maj:t för kostnadernas nedbringande kunde finna lämpligt stadga. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit vann riksdagens bifall; dock uttalade riksdagen den förväntan, att Kungl. Maj:t måtte låta sig angeläget vara att, så långt möjligt vore, nedbringa kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbetens utförande, varvid även borde tagas under övervägande, huruvida icke detta lämpligen kunde ske genom att staten själv införskaffade anbud å tegel och andra byggnadsmaterial för att sedermera tillhandahållas eventuell entreprenör.

Sedan medicinalstyrelsen med anledning av riksdagens uttalande låtit genom arkitekten C. Westman utarbeta nya förenklade förslag till grundläggningsarbetena för om- och tillbyggnaden, har Kungl. Maj:t genom särskilda brev bemyndigat medicinalstyrelsen att antaga av styrelsen infordade och Kungl. Maj:ts prövning underställda entreprenadanbud å grundläggnings- och byggnadsarbeten, värmeledning, vatten- och avloppsledningar samt elektrisk belysning.

I skrivelse den 13 december 1919 har medicinalstyrelsen meddelat, att kostnaderna för fullbordandet av ifrågavarande byggnadsföretag enligt verkställd beräkning uppgå till 910,000 kronor. Dessa kostnader fördela sig å de olika arbetena på sätt följande tablå utvisar:

N. Nilsson & C:o, grundläggningsarbeten, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den $^{4}/_{10}$ 1918	kronor	111,600: —
D:o d:o byggnadsarbeten, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den $^{30}/_{5}$ 1919	»	556,600: —
Carl Hanssons aktiebolag, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den $^{28}/_{11}$ 1919, värmeledningsanläggning	»	55,920: —
Aktiebolaget Vatten & Värme Carl Holmberg, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den $^{28}/_{11}$ 1919, vatten- och avloppsledningar	»	56,095: —
Lunds elektrotekniska byrå, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den $^{28}/_{11}$ 1919, elektrisk belysningsanläggning	»	13,220: —
Arvode till arkitekt, ingenjörer, kontrollant, avsyningsmän	»	25,000: —
Brandförsäkringar, utskrifter, kopior och diverse	»	1,000: —
Framdragningar av vatten- och elektriska ledningar	»	5,000: —
Målning, inredning och mindre ändringsarbeten (ännu ej fastställda)	»	85,565: —
	Kronor	910,000: —

Utskottet, som visserligen funnit kostnaderna för slutförandet av ifrågavarande byggnadsarbeten avsevärt höga, har likväl med hänsyn till det oavvisliga behovet av nya anstaltsplatser ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottets yttrande.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för *om- och tillbyggnad av Lunds hospital och asyl* på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 590,000 kronor.

13:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 12) dels medgiva, att de av 1918 års lagtima riksdag beslutade påbyggnadsarbetena vid Göteborgs hospital må utföras i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i november 1918 upprättade ritningar och för en beräknad kostnad av 78,000 kronor, dels ock för ändamålet, utöver förut beviljat belopp, på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 40,500 kronor. *Påbyggnadsarbeten vid Göteborgs hospital.* [12.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 11—16 i åberopade statsrådsprotokollet.

På framställning av Kungl. Maj:t anvisade 1918 års lagtima riksdag för utförande av vissa påbyggnadsarbeten vid Göteborgs hospital på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 37,500 kronor.

Genom brev den 28 juni 1918 uppdrog Kungl. Maj:t sedermera åt medicinalstyrelsen att låta utföra ifrågavarande byggnadsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. F. Ebeling uppgjorda ritningar och under iakttagande av vissa av dåvarande överintendentsämbetet i fråga om påbyggnadernas höjd gjorda erinringar, varjämte det av riksdagen beviljade anslaget ställdes till styrelsens förfogande.

Enligt en på grund av de gjorda erinringarna av arkitekten E. Thorburn den 28 december 1918 uppgjord ny arbetsbeskrivning och kostnadsberäkning hava kostnaderna för arbetenas utförande beräknats uppgå till 66,000 kronor, på grund varav ett ytterligare belopp av 28,500 kronor skulle för ändamålet erfordras. Byggnadsstyrelsen, som avgivit utlåtande i ärendet, har däremot ansett merkostnaden böra beräknas till 40,500 kronor.

Utskottet, som tagit del av i ärendet ingivna ritningar och kostnadsförslag, har funnit sig böra förorda, att arbetena utföras på sätt departementschefen föreslagit. Vad däremot det av Kungl. Maj:t äskade Utskottets yttrande.

anslagsbeloppet beträffar, har utskottet, vid det förhållande att kostnaderna för arbetenas utförande så sent som i december månad 1918 beräknats till 66,000 kronor, icke ansett skäl föreligga tillstyrka en så avsevärd förhöjning, som byggnadsstyrelsen föreslagit, utan har utskottet funnit förhöjningen kunna begränsas till cirka tio procent utöver vad arkitekten Thorburn beräknat eller i runt tal till 35,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) medgiva, att de av 1918 års lagtima riksdag beslutade påbyggnadsarbetena vid Göteborgs hospital må utföras i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i november 1918 upprättade ritningar,

b) för ändamålet, utöver förut beviljat belopp, på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

Påbyggnads- och ändrings-arbeten vid Kristine-hamns hospital. [13.]

14:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 13) att för utförande av påbyggnads- och ändringsarbeten vid Kristinehamns hospital på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag å 49,300 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 17—20 i statsrådsprotokollet.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag avser att avhjälpa den vid hospitalet förefintliga bristen av bostäder för hospitalspersonalen, och innebär förslaget härutinnan påbyggnad av en tredje våning å kökshuset ävensom vissa ändringsarbeten inom detsamma.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som visserligen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida förevarande anslag är av den beskaffenhet, att detsamma bör uppföras å tilläggsstat för innevarande år, har likväl med hänsyn till i ärendet åberopade omständigheter icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må för utförande av *påbyggnads- och ändringsarbeten vid Kristinehams hospital* på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag å 49,300 kronor.

15:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14) och under hänvisning till vad utskottet i punkt 61 av sitt utlåtande nr 5 anfört, får utskottet hemställa,

Täckande av brist å anslag till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska. [14.]

att riksdagen må till *täckande av brist å ordinarie anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska* på tilläggsstat för år 1920 anvisa, utöver förut beviljade medel, ett förslagsanslag, högst, 20,600 kronor.

16:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och i anslutning till vad utskottet under punkt 66 av sitt utlåtande nr 5 anfört, hemställer utskottet,

Folksanatorierna. [15.]

att riksdagen må till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade *folksanatorierna* på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,021,000 kronor, att användas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

17:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16) att till beredande enligt grunder, som av Kungl. Maj:t närmare bestämmas, av dyrtidshjälp till distriktsbarnmorskor och vissa av kommun fast anställda barnmorskor med högst 200 kronor till varje på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 400,000 kronor.

Dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor m. fl. [16.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 21—23 i statsrådsprotokollet.

I avvaktan på en löneregler för kommunalt anställda barnmorskor beslöt 1918 års lagtima riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag, att till beredande enligt grunder, som av Kungl. Maj:t skulle närmare bestämmas, av krigstidshjälp till kommunalt anställda barnmorskor med högst 200 kronor till varje på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 400,000 kronor.

Vid 1919 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t i propositionen nr 39 med förslag till lag om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. ifrågavarande löneregleringsförslag. Då den löneförbättring, som propositionen åsyftade att genomföra, icke var avsedd att träda i tillämpning förr än från och med år 1920, ansågs emellertid erforderligt att jämväl under år 1919 bereda ifrågavarande kår en tillfällig hjälp. Kungl. Maj:t föreslog därför riksdagen att på tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 400,000 kronor till beredande av krigstids-

hjälp till kommunalt anställda barnmorskor enligt samma grunder som under år 1918. Denna hemställan bifölls av riksdagen; och har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 20 augusti 1919 (sv. förf.-saml. nr 556) fastställt villkor för erhållande av krigstidshjälp från berörda anslag.

Krigstidshjälp har enligt denna kungörelse, med vissa undantag och begränsningar, utgått till i kommuns tjänst anställd barnmorska, som den 1 januari 1919 innehade sådan anställning med fast avlöning. Från åtnjutande av krigstidshjälp har undantagits, bland annat, barnmorska, som under år 1918 haft inkomst, krigstidshjälp av statsmedel ej inberäknad, av 1,000 kronor eller därutöver; och utgår krigstidshjälpen med det belopp, varmed samma inkomst understigit 1,000 kronor, dock i intet fall med högre belopp än 200 kronor.

I omförmälda proposition föreslogs för distriktsbarnmorskor en kontant årlig minimilön av 1,000 kronor. I sitt i ämnet avgivna utlåtande (nr 13) anförde emellertid riksdagens andra lagutskott, att utskottet väl funne, att, så länge nuvarande dyrtid vore rådande, den kontanta lönen borde utgöra minst 1,000 kronor. Det kunde emellertid enligt utskottets förmenande icke anses lämpligt att vid fastslående i lag för lång framtid av viss minimilön fästa avgörande avseende vid rådande utomordentliga konjunkturer. Utskottet hade därför stannat vid att föreslå en minimilön av 800 kronor, men därvid förutsatt, att av statsmedel komme att, så länge dyrtiden varade, i form av krigstidshjälp tillskjutas ett belopp motsvarande skillnaden mellan nämnda båda summor.

Sedan riksdagen godkänt utskottets förslag, har Kungl. Maj:t den 28 mars 1919 dels i överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdat lag om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. (sv. förf.-saml. nr 138), vilken lag trätt i kraft den 1 januari 1920, dels ock anbefallt medicinalstyrelsen att inkomma, bland annat, med särskild framställning i fråga om beredande av dyrtidshjälp av statsmedel för år 1920 till kommunalt anställda barnmorskor, under iakttagande av att dyrtidshjälpen bestämdes till 200 kronor för varje barnmorska.

Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag innebär, att till i kommunal tjänst anställd barnmorska under innevarande år må utgå dyrtidshjälp med högst två hundra kronor, dock att dels sådan barnmorska, vilken enligt 8 § i ovan omförmälda lag kommer att jämte distriktsbarnmorska anställas i ett barnmorskedistrikt på vederbörande kommuns egen bekostnad, dels reservbarnmorska, dels ock barnmorska, som under år 1919 haft inkomst, krigstidshjälp av statsmedel ej inberäknad, av 1,800 kronor eller därutöver skola vara uteslutna från erhållande av krigstidshjälp.

Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, har utskottet funnit sig i huvudsak kunna biträda. Dock har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka en så avsevärd förhöjning som från 1,000 kronor till 1,800 kronor av det inkomstbelopp, vilket utgör övergräns för erhållande av dyrtidshjälp, utan synes detsamma böra bestämmas till 1,500 kronor. Utskottets yttrande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till beredande enligt grunder, som av Kungl. Maj:t närmare bestämmas, av *dyrtidshjälp till distriktsbarnmorskor och vissa av kommun fast anställda barnmorskor* med högst 200 kronor till varje på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 400,000 kronor.

18:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 17) att till beredande enligt grunder, som av Kungl. Maj:t närmare bestämmas, av dyrtidshjälp åt distriktssköterskor med högst 200 kronor till varje på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor. *Dyrtidshjälp åt distriktssköterskor.* [17.]

I anledning av Kungl. Maj:ts i proposition, nr 260, i ämnet gjorda framställning har 1919 års lagtima riksdag bland annat för beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 11 mars 1919 angivna grunder med vissa av riksdagen gjorda ändringar anvisat ett förslagsanslag å 250,000 kronor.

Enligt förenämnda grunder skall distriktssköterska, om statsbidrag till hennes anställning skall utgå, åtnjuta — förutom fri kost, fri möblerad bostad, fri värme, fritt lyse och fri tvätt eller ock kontant ersättning för berörda naturaförmåner — en kontant begynnelselön av minst 500 kronor och en kontant slutlön av minst 700 kronor, allt för år räknat. Statsbidraget utgår med ett belopp av 500 kronor om året, som ansetts motsvara ungefär $^1/_3$ av de totalkostnader, som anställning av en distriktssköterska under vanliga förhållanden kan beräknas draga, om värdet av naturaförmånerna inräknas. Bidraget utgår till vederbörande landsting, som anordnat distriktsvård över hela den i landstingsområdet ingående landsbygden enligt av Kungl. Maj:t godkänd plan, samt till lantkommun eller sammanslutning av lantkommuner, som inom sitt område anordnat distriktsvård enligt sådan plan.

Förenämnda beräkning av sköterskornas löner och det erforderliga statsbidragets storlek hänför sig emellertid till 1914 års prisnivå. I

ovan omförmälda proposition uttalades jämväl, att krigstidstillägg å det föreslagna statsbidraget borde beviljas, därest statsmakterna skulle finna sig föranledda att meddela krigstidstillägg inom motsvarande områden av statsunderstödd verksamhet. Detta uttalande föranledde ej någon erinran från riksdagens sida.

Genom brev den 7 november 1919 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att till Kungl. Maj:t avgiva förslag, att underställas 1920 års riksdag, i fråga om dyrtidstillägg åt distriktssköterskor för sistnämnda år.

Med anledning härav har styrelsen i skrivelse den 21 november 1919 under åberopande av i skrivelsen anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes till riksdagen framställa proposition om beviljande å tilläggsstat för år 1920 av ett förslagsanslag å 100,000 kronor att utgå till dyrtidshjälp till distriktssköterskor med högst 200 kronor till varje enligt de grunder, som av Kungl. Maj:t komma att bestämmas.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär, att dyrtidshjälp för innevarande år må tillerkännas distriktssköterskorna med samma belopp, som föreslagits för barnmorskorna, eller med högst 200 kronor; och har Kungl. Maj:t, i likhet med vad beträffande barnmorskorna föreslagits, ansett, att det under föregående år åtnjutna inkomstbelopp, som skall utesluta från erhållande av dyrtidshjälp, bör bestämmas till 1,800 kronor.

Utskottets yttrande.

Utskottet har icke funnit anledning till annan anmärkning mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, än att det inkomstbelopp, som skall utgöra övergräns för erhållande av dyrtidshjälp, synes böra bestämmas till samma belopp, som utskottet föreslagit i fråga om barnmorskorna, eller till 1,500 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till beredande enligt grunder, som av Kungl. Maj:t närmare bestämmas, av *dyrtidshjälp åt distriktssköterskor* med högst 200 kronor till varje på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Stipendier för bevistande av förste provinsialläkarkurs m. m.

[18.]

19:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18)

1:o) medgiva, att de av riksdagen på extra stat för år 1919 anvisade förslagsanslag, högst, dels 5,000 kronor till stipendier för i statens, landstings eller kommuns tjänst anställda läkare för bevistande av kurs för vinnande av behörighet till förste provinsialläkartjänst, dels ock 5,300

kronor för beredande av kostnadsfri undervisning åt dylika deltagare, må under år 1920 användas för motsvarande ändamål,

2:o) till förstärkning av sistnämnda anslag å 5,300 kronor på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,700 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen på extra stat för år 1919 anvisat dels till stipendier för i statens, landstings eller kommuns tjänst anställda läkare för bevistande av kurs för vinnande av behörighet till förste provinsialläkartjänst ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor, dels ock för beredande av kostnadsfri undervisning åt dylika deltagare ett förslagsanslag, högst, 5,300 kronor.

Genom brev den 31 december 1918 meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser i avseende å förenämnda stipendier och förordnade därvid, bland annat, att medicinalstyrelsen skulle, efter ett av styrelsen fastställt program för berörda kurser, kungöra ifrågavarande stipendier till ansökning med angivande av tiden, inom vilken ansökning skulle vara till styrelsen ingiven, samt att styrelsen hade att antaga stipendiater till ett antal av högst tio bland de kompetenta sökande.

I skrivelse den 6 juni 1919 anmälde styrelsen, att inom den av styrelsen utsatta ansökningstiden, som utgick den 31 maj 1919, inkommit ansökningar om erhållande av ifrågavarande stipendier från allenast fyra sökande, och hemställde styrelsen om inställande av berörda undervisningskurs samt om förklarande, att utdelandet av ifrågavarande stipendier icke skulle äga rum.

Genom brev den 4 juli 1919 förordnade Kungl. Maj:t, att ifrågavarande kurs för vinnande av behörighet till förste provinsialläkartjänst icke skulle anordnas, i följd varav utdelning av förberörda stipendier icke finge äga rum.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 oktober 1919 har medicinalstyrelsen anmält, att utsikter torde förefinnas, att ifrågavarande kurser skulle, om de anordnades under år 1920, komma att locka tillräckligt antal sökande, Styrelsen har fördenskull anhållit, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att förenämnda anslag å tillhopa 10,300 kronor måtte få användas för anordnande under år 1920 av kurs för vinnande av behörighet för förste provinsialläkartjänst och för utdelning av stipendier för bevistande av sådan kurs.

I sammanhang härmed har styrelsen framhållit, att det belopp å 5,300 kronor, som förut avsetts för anordnande av dylik kurs, emellertid av vederbörande lärare anmälts vara otillräckligt för ändamålet.

Styrelsen har ock funnit, att med nuvarande prisläge det anvisade beloppet kräver en förhöjning av minst 50 %, och har därför tillstyrkt, att beloppet höjes till 8,000 kronor, på grund varav ett ytterligare anslag å 2,700 kronor skulle bliva erforderligt.

Vad styrelsen sålunda framhållit, har icke föranlett någon erinran från Kungl. Maj:ts sida.

Utskottet, som funnit sig böra biträda vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, får sålunda hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att de av riksdagen på extra stat för år 1919 anvisade förslagsanslag, högst, dels 5,000 kronor till stipendier för i statens, landstings eller kommuns tjänst anställda läkare för bevistande av *kurs för vinnande av behörighet till förste provinsialläkartjänst*, dels ock 5,300 kronor för beredande av kostnadsfri undervisning åt dylika deltagare må under år 1920 användas för motsvarande ändamål,

b) till förstärkning av sistnämnda anslag å 5,300 kronor på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,700 kronor.

Sociala verk och inrättningar.

Levnadskostnadsundersökning bland de mindre bemedlade klasserna av landsbygdens befolkning.

[19.]

20:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under hänvisning till vad utskottet i punkt 11 av sitt utlåtande nr 5 anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *en undersökning rörande livsmedelsförbrukningen och levnadskostnaderna bland de mindre bemedlade klasserna av landsbygdens befolkning* på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 30,000 kronor.

Avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister.

[20.]

21:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20) och under hänvisning till vad utskottet i punkt 22 av sitt utlåtande nr 5 anfört, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister* under år 1920, utöver av 1919

års lagtima riksdag för samma ändamål beviljat belopp, på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,800 kronor.

22:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen i fråga om anslag till gäldande av kostnader för tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning m. m. (punkt 21) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen *Kostnader för tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning m. m.*

anmäla. [21.]

Försäkringsinspektionen.

23:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22) angående anslag för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i försäkringsinspektionen kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i försäkringsinspektionen.*

anmäla. [22.]

Diverse.

24:o) Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens biografbyrå kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens biografbyrå.*

anmäla. [23.]

25:o) Under hänvisning till vad utskottet i punkt 45 av sitt utlåtande nr 6 anfört, hemställer utskottet, *Svenska brandskyddsföreningen.*

att riksdagen må för *understödjande av svenska brandskyddsföreningens verksamhet* på tilläggsstat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor. [24.]

26:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25) och i anslutning till vad utskottet under punkt 47 av sitt utlåtande nr 6 anfört, får utskottet hemställa, *Anslag till svenska aeronautiska sällskapet.*

 [25.]

att riksdagen må för *understödjande av svenska aeronautiska sällskapets verksamhet* på tilläggsstat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, 6,000 kronor.

Lufttrafik mellan Porjus och Suorvajaure.

[26.]

27:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under hänvisning till vad utskottet i punkt 48 av sitt utlåtande nr 6 anfört, hemställer utskottet,

att riksdagen må för *uppehållande av lufttrafik mellan Porjus och Suorvajaure* på tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor.

Arbetslösheten. Tillfällig löneförbättring. Avlöning av extra befattningshavare. Dyrtidstillägg.

[27, 28, 29, 30.]

28:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anslag dels till bekämpande av arbetslösheten (punkt 27), dels för tillfällig löneförbättring under år 1920 för viss personal inom den civila statsförvaltningen (punkt 28), dels för förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom den civila statsförvaltningen samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel (punkt 29), dels ock för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst (punkt 30), kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtanden; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 12 mars 1920.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, C. J. G. Swartz, A. C. Lindblad, J. Nilsson* i Skottlandshus, *Ollas A. Ericsson, H. M. Bäckström, J. L. Widell, C. G. Ekman, O. U. B. Olsson, O. Bergqvist, A. Pers* och *F. L. Lindqvist* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *J. Jönsson* i Refvinge, *S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *W. Bäckström, J. Erlansson, A. J. Andersson* i Gävle, *O. Nilsson* i Örebro, *A. E. Åkesson* och *J. D. Norman.*

Tabell över anslagen under tilläggsstatens till riksstaten för år 1920 *sjätte* huvudtitel.

Civildepartementet.

	Extra anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Departementet.		
Departementschefen i kommunikationsdepartementet, *förslagsanslag*, högst	8,500	
Social- och kommunikationsdepartementens verksamhet, *förslagsanslag*, högst	* 46,900	55,400
Överståthållarämbetet.		
Utgivande av »Polisunderrättelser», *förslagsanslag*, högst		17,000
Väg- och vattenbyggnadsväsendet.		
Förstärkning av arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, *förslagsanslag*, högst	4,600	
Vägundersökningar, *förslagsanslag*, högst	90,000	94,600
Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.		
Förstärkning av medicinalstyrelsens anslag till vetenskapliga rådet m. m., *förslagsanslag*, högst	36,000	
Medicinalstyrelsens verksamhet, *förslagsanslag*, högst	13,700	
Statens bakteriologiska laboratorium, *förslagsanslag*, högst	73,000	
Förbättrade avlöningsförmåner åt förste provinsialläkare m. m., *förslagsanslag*, högst	** 70,000	
Dyrtidstillägg under år 1920 åt vissa extra provinsialläkare, *förslagsanslag*	20,000	
Nytt hospital å biskopsbostället Sundby, *reservationsanslag*	1,391,000	
Om- och tillbyggnad av Lunds hospital och asyl, *reservationsanslag*	590,000	
Påbyggnadsarbeten vid Göteborgs hospital, *reservationsanslag*	35,000	
Påbyggnads- och ändringsarbeten vid Kristinehamns hospital, *reservationsanslag*	49,300	

* Beloppet redan beviljat av riksdagen.
** Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

	Extra anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Täckande av brist å anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska, *förslagsanslag*, högst	20,600	
De genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanatorierna, *förslagsanslag*, högst	1,021,000	
Dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor m. fl., *förslagsanslag*	400,000	
Dyrtidshjälp åt distriktssköterskor, *förslagsanslag*	100,000	
Kostnadsfri undervisning åt deltagare i förste provinsialläkarkurs, *förslagsanslag*, högst	2,700	3,822,300
Sociala verk och inrättningar.		
Levnadskostnadsundersökning bland de mindre bemedlade klasserna av landsbygdens befolkning, *förslagsanslag*, högst	30,000	
Avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister, *förslagsanslag*, högst	1,800	
Kostnader för tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning m. m., *förslagsanslag*	* 75,000	106,800
Försäkringsinspektionen.		
Dyrtidstillägg vid försäkringsinspektionen, *reservationsanslag*, att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå		* 43,000
Diverse.		
Dyrtidstillägg vid statens biografbyrå, *reservationsanslag*, att av avgifter för granskning av biografbilder direkt utgå	* 20,000	
Svenska brandskyddsföreningen, *förslagsanslag*, högst	4,000	
Svenska aeronautiska sällskapet, *förslagsanslag*, högst	6,000	
Lufttrafik mellan Porjus och Sourvajaure, *förslagsanslag*, högst	25,000	
Bekämpande av arbetslösheten, *förslagsanslag*, högst	* 8,000,000	
Tillfällig löneförbättring under år 1920 för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *förslagsanslag*	* 1,005,000	
Förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom den civila statsförvaltningen samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel, *förslagsanslag*	* 350,000	
Dyrtidstillägg, *förslagsanslag*	* 12,300,000	21,710,000
Summa	.....	25,849,100

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

Stockholm, K. L. Beckmans Boktr., 1920.